

REDACTIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an ..... 20 cor.
pe 1/2 an ..... 10 cor.
pe 1/4 an ..... 5 cor.
pe o lună ..... 2 cor.
N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRATIA
Arad, Deák Ferencz-u.

INSERTIUNILE:

de un gr. garmond: prima dată pe
seal; a doua oară 1/2 h. și a treia
oară 1/4 h. de fiecare publicare.

toate abonamentele, cât și inserțiile
sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru orag și comitete

Scrisori neretrânse nu se primesc

Cine provoacă?

(S) Ungurilor le place mult să se laude cu liberalismul și constituția lor. Ei nici nu compară viața de stat a Ungariei decât de-a dreptul cu cea din Anglita. Pe când adevărul este că guvernele maghiare săvârșesc fapte care naționalităților le crează situații posibile numai în Rusia autocrată.

Să dovedim aceasta cu două pilde recente. Ambele se referă la prigonirea sentimentului național.

Una e oprirea intrării în statul ungar a operei dlui N. Iorga: »Istoria lui Stefan cel mare și sfânt«, alta e amestecul brutal de a nu tolera la gimnaziul din Năsăud pe profesorul Dr. Măruțiu, ales în unanimitate de cei în drept.

Cartea savantului profesor bucureștean o cunoaștem cu toții. Din fericire guvernul a prins de vestea ei numai după-ce p'aici ea se răspândise în mii de exemplare. Deși scrisă cu multă căldură, adevărul este că nu cuprinde decât — fapte. Fraze cu tendințe, când vorba e de știință, nu se poate găsi în scrierile d-lui Iorga. Cu atât mai puțin era să alunece în această direcție cu prilegiul aniversării morții lui Stefan cel Mare și sfânt, și de dragul de a combate pe Unguri.

Chiar adevărul este însă ceea-ce a suferat pe d-nii ministrii maghiari. Dl Iorga a scris adică despre toate faptele de arme ale marelui voevod (chiar înfrângerile suferite, ceea-ce istoricii maghiari uită să facă, fiind vorba despre eroii neamului lor); astfel și despre biruința dela Bata, unde vestitul craiu Matiaș — viță de Român și el — a fost rănit ear oștirea lui zecimată și pusă pe fugă... De sigur nu e vina dlui Iorga că Matiaș s'a dus să devasteze Moldova; tot așa, Stefan și oștenii săi nu și-au făcut decât datorința apărându-și țeara... Intâmplarea asta se vede însă că a fost pe cât de fatală pentru Matiaș, pe atât de suferătoare pentru concetățenii nostri maghiari. Ambiția lor națională și acel orgoliu care-i face atât de șovinisti: nu-i răbdă pe istoricii maghiari să inziste în operele lor asupra momentelor când Ungurii erau și ei din jos ear Români d'asupra... D'aceea despre nefericita expediție a lui Carol Robert în Muntenia și a lui Matiaș în Moldova profesorii maghiari mântue în două trei cuvinte, ear despre intrarea lui Mihai Viteazul în cetatea Albei Iulie, unde zac osămintele eroului Ioan Corvin, d'asupra abia se pomenește.

Și cum sunt multe sute de cărțurari români cărora soarta nu le-a hărăzit norocul să poată învăța istoria neamului lor dela profesori români, e de înțeles că ei primesc cu bucurie și cetesc cu încântare cărți privitoare la istoria românească. Ear

cartea d-lui Iorga a fost scrisă îndeosebi pentru *popor*, pentru țărâtime.

Aceasta o știe guvernul din Budapesta, după cum își dă seama și despre efectul ce produce în sufletele românești cetirea unei asemenea cărți. Ea deșteaptă îndeosebi masele, tot'dauna primitoare de tot ce înalță și încălzește.

Ei, dar ministrilor maghiari nu le trebuie cărțurari români cari să știe istoria altfel de cum ea se propune în școlile maghiare, nici țărâtime română care să citească despre gloria străbună... Toate acestea încrucișează planul șovinist, căci Românul care știe de Mihai Viteazul și de Ștefan-cel-Mare, nu se face în veci-vecilor Ungur, nici să-i dai întreg Dobriținul!

Eată de ce ei au interzis intrarea în Ungaria a cărții d-lui N. Iorga.

Nu va tăgădui nici un Ungur, că lucrul acesta numai în Rusia se mai face...

Și acolo însă — fără efect. Dovadă procesul recent dela Königsberg, unde s'a dovedit că sute de mii de broșuri agitatoare au fost trecute din Germania în Rusia prin *contrabandă*... Măcar că hotarele dinspre Germania ale Rusiei sunt mai ușor de păzit ear Țarul are și poliție și miliție mai multă de cât stă la dispoziția guvernului maghiar.

Ce efect poate produce deci opreliștea guvernului maghiar? Efectul că se va organiza în România o contrabandă — deocamdata de cărți scrise de savanți iubitori de adevăr, — dar cine garantează că urmând guvernele din Budapesta cu politica lor căzăcească, nu se vor tipări și introduce prin contrabandă și broșuri al căror efect apoi, într'adevăr, va putea să-i pună pe grijă? Când frații din România își vor propune asta, geandarmii toți și cu honvezimea întreagă nu vor putea să-i impede!... Căile prin codrinul Români le cunosc...

Eată la ce ar trebui să se gândească guvernul maghiar nainte de a da asemenea ucaze.

*

Cât privește cazul cu Dr. Măruțiu, el este tot atât de revoltător. Se vor fi amestecând la mijloc și intrigi locale. Fondul este însă tot acel spirit intolerant și meschin care domnește în cercurile politice din Budapesta.

De astă-dată lucrurile se pot chiar preciza.

Guvernele maghiare de vreme îndelungată își au la Năsăud coada lor de topor și pe denunțianții mizerabili... Dr. Măruțiu se pare că a fost luat la țintă și el, te miri din ce cauză, de uneltele stăpânirii. Eată de ce, nesocotind chiar drepturi pozitive și bine formulate, ministrul a nimicit alegerea și a ordonat publicarea altui concurs.

Dacă sunt însă bărbați cei dela conducerea gimnaziului și fondului năsăudean, dacă sunt Români cu inimă, vor alege ear pe Dr.

Măruțiu. Doar Dr. Măruțiu la universitate maghiară și-a terminat studiile și dacă n'ar fi vrednic de o catedră, desigur că nu obține titlul și diploma care-l îndreptățește s-o solicite.

Să știe însă cei din comitet: dacă se vor da bătuți, dacă se intimidează la cea dintâi încrețitură de sprânceană a ministrului, ei numai figuri vor mai fi, ear nu bărbați chemați să administreze fondurile la cari părinții și strămoșii lor prin înalte virtuți și jertfă de sânge au ajuns... Căci dacă ministrul va mai continua cu prigonirea lui împotriva unui tânăr profesor despre care nici un rău nu se poate susține, va fi numai o probă, că de aci încolo guvernul vrea să se îngereze nu numai le alegerea de director, ci și la alegerea profesorilor, pretinzând să ajungă profesori acolo numai indivizi cari și-au făcut întâi stagiul de nemernicie națională, de odioasă delatare și păcătoasă renegare.

De cât s'ajungă însă acel falnic așezământ cultural românesc condus de asemenea mișei, mai bine praf și cenușă să se aleagă de ei. Că nota nu iocaluri de prostituție națională ne trebuie, ci temple în cari tinerimea să se întărească în virtuți.

Bine să bage de seamă cei puși la conducere: nu e vorba aici de o *persoană*, căci în definitiv Dr. Măruțiu va afla și el calea spre România, nu va peri! Ci e vorba earăși de o încercare a guvernului, de un abuz pe care dacă îl vor răbda grănițerii, sunt demni de a fi îmbracați în haine de mueri și duși prin târguri spre batjocură întregii Români.

Mandatul din Pecica. Agitațiile electorale au început deja în cercul Pecichei. O sumedenie de autocandidați s'au ivit cari își fac reclamă prin zărele din loc și din Budapesta.

Față de aceste agitațiuni, suntem în poziție din isvor sigur a vesti, că partidul național român în timpul cel mai scurt posibil se va constitui și organiza în cercul Pecica și va pune candidat. Alegătorii Români să nu-și făgăduiască deci votul nici în dreapta nici în stânga, căci steagul partidului național se va desfășura cu siguranță.

O icoană culturală.

În adunarea generală a despărțământului Șimleu al Asociațiunii ținută și slab reușită în 3 August st. n. a. c. în Șomcuta-mare, cassarul reuniunii dl Andreiu Cosma și-a întregit raportul său cu o statistică care e o elocuentă dovadă a stării culturale unui larg ținut românesc.

Eată-le comunicate de raportorul «Gazetei Transilvaniei»:

Poporațiunea română de pe teritoriul despărțământului face 144,284, va să zică jumătate atâta, cât sunt Sașii din Transilvania, cari sunt 212 583; și aproape $\frac{2}{3}$ cât toți Românii din Bucovina, cari sunt 208 mil.

Intre 144.284 Români, amintiți mai sus, se află:

a) proprietari cu avere de peste 100 jugere 36 de inși, dintre cari membrii fondatori ai „Asociațiunii“ sunt 2, membrii pe viață 3, membrii ordinari 6, nemembrii 25.

b) *advocați* sunt 14, dintre cari membrii fondatori 1, membrii pe viață 1, m. ordinari 5, nemembrii.

c) *medici* sunt 4, dintre cari nici unul nu e membru.

d) *vicar* e unu, care este membru ordinar.

e) *protopopi* sunt 12, dintre cari membrii pe viață 1, membrii ordinari 4, nemembrii 7.

f) *preoți* sunt 145, dintre aceștia m. ordinari 6, ajutători 3, nemembrii 136.

g) *funcționari de bancă* sunt 15, dintre cari membrii fondatori 1, membrii pe viață 1, m. ordinari 5, ajutători 3, nemembrii 5.

h) *funcționari publici* sunt 6, dintre aceștia membrii ordinari 1, nemembrii 5.

i) *notari comunali* sunt 15, dintre aceștia membrii ordinari 1, nemembrii 15.

l) *învățători* sunt cam 200, dar nu e nici unul membru; asemenea nu e nimeni membru dintre industriași.

Regretăm și din partea noastră detestabila nepăsare și apatie în care a căzut despărțământul acesta mare românesc, tocmai atunci când pe alocurea în situații mai grele, Românii se mișcă din reputeri pentru afirmarea lor culturală și politică.

În conducători să fie vina?

Din străinătate.

Reformele Macedonene. Lui «Berliner Tagblatt» i-se vestește din Constantinopol, că cercurile oficiale din Viena și Sofia n'au nici un motiv să fie mulțumite cu situația în Macedonia. Optimismul acelor cercuri nu se poate explica de cât din informațiile false sau exagerate, puse în circulație de cei dela Poartă. În interesul Europei însă nu este a se amăgi în continuu în privința chestiunii macedonene, ci adevărul cel mai desăvârșit singur poate aduce serviciul statelor interesate.

Ear adevărul e acesta.

Acțiunea pentru introducerea reformelor n'a dat până acum nici un rezultat, pentru încetineala cu care se lucrează. Agenții instituți de puteri, abia au putut porni reorganizarea gendarmeriei. Din vastul program de reforme nu s'a pus în aplicare nici un singur paragraf. Arestajii politici tot mai gem prin temnițele statului, deja s'a hotărât de mult eliberarea lor. Tot așa s'a întâmplat cu Macedonenii refugiați prin munți și prin Bulgaria de groaza bandelor: nu s'a făcut nici un pas pentru repatrierea lor; din 35.000 de refugiați, abia s'au întors vre-o opt mii, ear aceștia și-au găsit căminul ruinat și devastat.

Ușor se poate întâmpla, ca Bulgarii macedoneni refugiați, pribegi, fără rost și fără hrană, să se organizeze în bande și să reia opera lor revoluționară. Munițiunii de război au destule, căci în Macedonia e foarte multă dinamită. Și nici nu se știe ce alta ar putea face acești Bulgari, căci reîntorcându-se îi așteaptă persecuții crâncene din partea Turcilor.

Corespondentul numitului ziar berlinez crede că o nouă mișcare revoluționară a Macedonenilor fără adăpost n'ar fi tocmai

neplăcută pentru diplomația turcescă. Din contra, ar fi un motiv mai mult ca să-și fortifice granițele dinspre Bulgaria și dovedească puterilor cât de infructuoase rămân încercările de reforme.

Acelaș corespondent se plânge în contra agenților civili, cari pleacă în concediu, își petrec și săvârșesc ori ce altă muncă afară singura pentru care sunt datorți: impunerea energică a reformelor.

Autonomia Albaniei. — Rapoarte din Constantinopole, din izvor neoficial, vestesc, că cercurile guverniale turcești se ocupă cu planul de a da Albaniei autonomie, pentru-ca astfel s'o sustragă de sub influența statelor străine, îndeosebi a Italiei, care în timpul din urmă prea și-a fost dat pe față dorințele de a se face protectoarea ei. Intre altele Albania autonomă va avea o adunare națională (dieta) cu deputații aleși de însăși poporațiunea: dieta va alege pe funcționarii provinciei (afară pe guvernator, pe care îl va numi Poarta): contribuție încasată în Albania rămâne pentru acoperirea trebuințelor ei, ear' cât nu s'ar ajunge pentru clădirea de drumuri, căi ferate etc., sumele necesare i-se vor da din vistieria imperiului. Corpul ofiteresc și instructorii armatei albaneze, ce va fi să se înființeze, va fi recrutat dintre oficerii de naționalitate albaneză din armata turcescă; se vor bate monede albaneze cu chipul sultanului, ear' pe revers cu emblema Albaniei și cu inscripția: În Albania. În caz de războiu Albania va avea să pună la dispoziția Turciei 35 regimente sub comandant de naționalitate albaneză; în caz că Albania va fi atacată din partea ori-cărui stat european, Turcia are s'o apere cu armata teritorială și cu marina de războiu a sa; afacerile interne le va rezolva în sfera sa de competență guvernul albanez, având a se cere intervenția și sprijinul Porții numai în chestiuni de natură mai delicată și deficilă.

Se știe că cel mai aprig competitor la Tronul Albaniei este prințul Jean Allard-Castriota.

Războiul ruso-japonez.

Mersul înainte al Japonezilor pare a fi mai însemnat de cum îl arată depeșele. Ziare franceze vorbesc de apropierea de Mukden și din Tokio ni se spune că se așteaptă luptă hotărâtoare la Liaoyang. Sfârșitul campaniei pare mai apropiat, de cum se credea. Port-Arthurul nu va ține mult, Rușii au fost bătuți la Haiceng și Kuroki a înaintat departe spre Nord. Kuropatkin e într'un cerc de fier. De-ar și scăpa din impresurare, cu ce puteri ar purta războiul? Odată ce Japonezii vor fi stăpâni pe toate liniile de comunicație și Kuropatkin va fi nevoit a se retrage la Tienling în cartiere de iarnă. Pe lângă alte greșeli ale Rușilor, acuma se mai vorbește slăbirea armatei lui Kuropatkin prin trimiterea de oști multe la Vladivostok. Se vede că se plănuește vre-o întreprindere nouă contra Japonezilor, dar, până la una alta, Kuropatkin va fi slăbit.

Londra, 9 August. O depeșă din cartierul general al lui Kuroki sosită ziarului «Daily Mail» vestește următoarele: Situațiunea dela ultimele lupte încoace nu s'a

schimbat în mod mai esențial ci este tot aceea.

Cartierul principal al Japonezilor a fost mutat mai înainte spre Tiensuitien. care se află la o îndepărtare de circa 25 mile de Liaoyang. Rușii s'au retras până la Henlin luând mesuri pentru rezistență. Duminecă a fost auzit între Tovan și Liaoyang un bombardament de tunuri vehement, cum i-se raportează lui Daily Mail timpul este favorabil.

Londra, 9 August. Din cartierul general al lui Kuropatkin i-se telegrafează lui Daily Mail, că între Tovan și Liaoyang continuă un strașnic foc de artilerie. Rușii bat mereu în retragere. În părțile aceste indigenii sunt foarte indignați de faptul, că Rușii le profanează bisericile, chipurile lor sante le folosesc ca table de tir (Fapte creștinești! Tot așa făceau și Turcii în războiul greco-turc la 1897 în Tesalia. N. R. Trib.) schinguesc pe bărbații pacnici, ear femeile le răpesc.

Tokio, 9 August. (Reuter). Cercurile militare de aici se pronunță cu multă simpatie pentru Kuropatkin, care între atacurile continue ale Japonezilor a reușit totuși fără catastrofă mai mare să se retragă până la Liaoyang. Ce-i drept prin retragerile sale a stricat autorității sale și a avut o rea influență asupra trupelor sale. dar a reușit să scape armata de mare pericol. Așa se vede, că Kuropatkin deja la Dașitșao a voit să țină drumul Japonezilor, în urma înfrângerilor neașteptate însă la aripa stângă și la apropierea armatei dela Takusan, Kuropatkin a fost silit să evacueze rënd pe rënd Inkau, Haitșeng și Niucivang. Decisiunea se așteaptă cu toată probabilitatea la Liaoyang. Kuropatkin vrând nevrând va fi silit să primească lupta. Armata lui Oku și Nodzu împing armata lui Kuropatkin tot mai spre Nord, ear Kuroki, deja în apropierea Rușilor, pândește momentul când să se amestece și el. De când Inkau a fost luat, transportarea trupelor se face foarte ușor.

Paris, 9 August. Semioficioasa «Agența Rusă» aduce vestea telegrafică, că atacul general asupra citadelei Port-Arthurului a început erî.

Londra, 9 August. În Port-Arthur domnește o liniște aproape mortală. Prăvăliile cu tot pericolul de moarte, care amenință pe cei închiși în fort, sunt deschise. Nu de mult un obuz căzând în piață, a omorât 16 oameni. Toate beuturile spirituoase au fost sechestrate pe seama soldaților (așa se îmbărbătează soldatul rus la luptă: cu cnuta și cu vulki N. Red.). În oraș sunt circa 19 prizonieri japonezi. Mai mulți spioni au fost executați.

Serviciul de informațiuni al Japonezilor.

Organizarea și iscusința serviciului japonez de informațiuni, care este în războiul unul dintre cele mai importante ramuri ale atribuțiunilor statului major general, merită în adevăr admirățiunea.

După cum rezultă din fapte, Japonezii sunt foarte bine informați de tot ce se petrece la adversar. Îi cunosc forțele pe apă și pe uscat, în porturi și în fortărețe, distribuția forțelor sale, intențiile și planurile pe cari el le aduce rënd pe rënd. Cnosc și ordinul de bătae al adversarului. Nu exagerează, nici nu micșorează valoarea acestuia, a cărui stare morală de sigur că merită a fi recunoscută de toți și care în cel mai apropiat timp va ieși și mai bine la iveală decum a fost cazul până acum.

De alt-mintrelea, în serviciul lor de informații, Japonezii sunt ajutați mult de unele împrejurări importante: — cunosc din ultimele lor campanii țara și oamenii din Coreea, cunosc țărmii și punctele de debarcare și se bucură mai mult s'au mai puțin de simpatiile adversarilor. De asemenea nu cruță nici banii când e vorba de servicii plătite.

Aproape e de neexplicat, de ex., că Japonezii își fac mobilizarea tot-deauna ținând în seamă că graba strică treaba; așa dar o fac încet. Se pare că știu să prețuiască pericolul la care se expun prin aceasta, dar în tot cazul mai puțin avantajul ce le-ar fi impus forța covârșitoare în ce privește rezezierea procedurii și asigurarea succesului lor. Ei cunosc toate întăririle din Port-Arthur. Șirtenia și ferirea lor de ispită porcede în parte din acest izvor.

Japonezii nu se mulțumesc cu un serviciu de informații pasiv; ei induc în eroare pe adversar și prin știri false. Un vâl des este întins asupra propriilor lor operațiuni, care se va ridica numai atunci când nu va mai trebui să se țină nici un secret deoarece ce nu se va putea ajunge la vre-un succes prin contra-măsuri. Ei se joacă cu cărți ascunse, pe când jocul adversarului le stă pe față înaintea ochilor. Ei se servesc și de informațiile Chinezilor, adversarii lor de odinioară, ear' acum amicii lor, și a căror atitudine neutră este așa de problematică.

După-cum Japonezii imitează pe Prusieni în toate, ast-fel și în serviciul de informații. Ca și Prusienii în 1870—71, ei sunt pretutindeni și nicăieri. În serviciul de informații cavaleria lor aduce puține foloase sau aproape de loc. Ea e puțin numeroasă și slabă; ea nu poate ține piept cu aceea a Cazacilor. Ceea-ce în această privință le lipsește din ce aveau Prusienii, Japonezii știu să o înlocuiască prin combinații foarte iscusite și prin calcule de probabilități aproape mai tot-deauna reușite. Un serviciu de informații astfel organizat se aseamănă cu suta paianjenului care își întinde firul departe și își croește pânza aproape de nepătruns.

Munca așa cum o desfășură Japonezii, merită să fie recunoscută și din partea acelor care le-ar fi adversari. Ea se face serios și aspru, dar liniștit și cu încetul. Ea se urmărește din toate puterile și ține seamă de toate precauțiunile.

Japonezii se folosesc de toate experiențele fără a căror amărăciune le-ar face acum pe spinarea lor. Dela ele se îndeamnă și se fac prevăzători. Astfel puterea lor nu se îndoiește, nici nu e împinsă în făgașe false.

Evident că statul major general japonez stă la înălțimea misiunii sale, — el cunoaște, apreciază și plănuiește în cunoștință de cauză și cu prevedere. Pe lângă aceasta e modest: e un sprijin al comandanților iar nu e cârjă a lor.

(Din studiul: „Răsboiul din Asia Rescrităană“ din „Die Zeit“).

INSTRUCȚIA ÎN JAPONIA.

În privința instrucțiunii, Japonezii au făcut în ultimii ani progrese imense, deși în unele privințe sunt pe o treaptă mai inferioară.

Astfel la universitatea imperială din Tokio în ultimul an au fost înscriși numai 3121 studenți, iar la universitatea din Kioto 491, deși populațiunea Japoniei este de 46 milioane. Numărul profesorilor la aceste 2 universități este de 314, prin urmare un profesor la 11 studenți.

Japonia are afară de cele 2 universități, încă o școală normală de agricultură, care dă însă rezultate slabe, mai cu seamă dacă luăm în considerare, că agricultura fiind izvorul principal de bogăție al Japonozilor, ar trebui să i-se dea o atențiune deosebită. La această școală sunt 6 profesori cu 31 elevi!

Afară de încă 2 școli normale superioare pentru bărbați, cari au fost vizitate de 780 elevi, există și o școală normală superioară pentru femei în care au fost înscriși în 1902 956 elevi. Există apoi o școală superioară și o altă normală de comerț cu 66 profesori și 870 elevi, pe urmă școli speciale de medicină, de arte și meserii, superioare și inferioare, o școală de limbele străine, care a fost vizitată de 642 elevi, școala de muzică, de bele arte și chiar și o școală pentru surdo-muți. În fine mai există o școală — Gakushiu-in — în care nu poate intra decât numai filii de nobil, care are 84 profesori și 697

elevi, deci un profesor la 8 elevi, și o altă școală pentru ficele de nobili cu 20 profesori și 496 elevi.

Numărul total al profesorilor ce funcționează la universități, licee, gimnasil și școli speciale este de 1203 japonezi și 72 străini, iar numărul elevilor și elevelor este de 14209, dintre 1048 bursieri și 13161 cu plată.

Sunt bursieri foarte mulți la universitate (249), la școala normală superioară (522) și 451 fete dela școala normală superioară.

Pentru militari există o școală superioară militară cu 37 profesori și 115 auditori, școli de artilerie și geniu de pirotehnie, de intendență, de muzică, etc. În total sunt la școlile militare 581 profesori și 11.344 auditori. Din aceștia 1191 sunt pe spesele proprii.

Pentru marină există școli speciale, ca școala superioară de marină, școala navală, școala de mecanică, școli medicale de marină, școala de construcțiuni navale, etc. La școlile de marină sunt 198 profesori cu 969 auditori.

La ministerul de comunicațiune mai există o școală navală de comerț și alta de poștă și telegraf.

Toate școlile de cari s'a vorbit sunt fondate de Stat cu profesori plătiți din bugetul Statului.

Afară de acestea mai sunt numeroase școli particulare, cari sunt vizitate de un număr însemnat de elevi și eleve. Numărul elevilor și elevelor din școlile secundare este de 77.994, iar numărul profesorilor de 3726.

Învățământul primar încă este desvoltat. Sunt în total 26.836 școli primare publice și private, pe când numărul elevilor este de 2.785.697 iar al elevelor 1.897.901, total 4 milioane 683.598 copii. Se repartizează deci pe o școală 174 copii, de unde urmează că numărul școalelor e încă foarte restrâns.

Guvernul japonez a căutat să dea bibliotecelor o desvoltare cât se poate mai mare. În 1895 erau numai 35 biblioteci cu 399.731 cărți japoneze și chinezești și 41.303 cărți europene, în 1900 din contră erau 43 biblioteci cu 474.528 cărți japoneze și chinezești și 51.443 cărți europene.

Dela Germani au împrumutat așa zisele Kindergarten (Grădine de copii) precum și asile de copii. În aceste asile se aflau în 1902: 23.141 copii cu 899 femei supraveghetoare.

Veniturile școalelor publice provenind din taxe și alte resurse accidentale sunt de 8.6 milioane yen, pe când cheltuelile pentru personal și material se urecă la 35.4 milioane yen.

Multe școli publice au o avere proprie. În anul 1902, terenurile de cari dispuneau aceste școli, aveau o valoare de 14.2 milioane yen, clădiri înșiși 38.5 milioane yen, cărți, instrumente 10.7 milioane yen, total 63.5 milioane yen, adică 165 milioane lei.

Afară de acestea școlile mai dispun de fonduri speciale, ca bani în numerar, clădiri etc. în valoare de 9.2 milioane yen.

În anul 1901 erau în toată Japonia 944 jurnale și reviste.

Pentru a ne face o idee de mișcarea intelectuală a Japoniei vom cita câte-va cifre de o importanță deosebită. În cursul anului 1901 s'au tipărit 18.281 uvrage, dintre cari 18.170 lucrări originale și 111 traduceri. Traducerile au fost luate mai cu seamă din domeniul pedagogiei și medicinei.

Dintre lucrările originale s'au tipărit în măsură mai mare uvrage tratând despre drept și administrație: 1199; despre agricultură: 1421; despre religione: 1104; despre pictură 1192; despre statistică: 287; despre economia politică numai: 61; despre poezia Japoneză: 422; romane: 457; dicționare: 75; știința militară: 249, etc. etc.

Cu privire la cultul Japonezilor, sunt mai multe secte. În total sunt 12 șefi de secte ai Schindismului și 49 de ai Budhismului. Secta Schindismului are 169 temple de rang superior, 57.902 temple mari districtuale și 138.287 alte temple. Numărul preoților acestei secte este de 891.507.

Secta Budhismului are 71.051 temple mai mari.

Numărul preoților acestei secte este de 63.177 preoți superiori și 48.038 preoți inferiori.

Sunt însă și 1035 biserică, capele eclesiastice de religione creștină.

La acestea funcționează ca preoți 1963 Japonezi și 358 străini.

NOUȚĂ

ARAD, 10 August 1904.

— **Monarchul la Marienbad.** Din Viena se telegrafează următoarele: Regele va călători la 15 August conform dispozițiilor luate la Marienbad pentru a face aici o vizită regelui englez Edvard. După amiază se va da la Majestatea Sa în onoarea regelui un prânz de curte. La 17 c. dimineața monarchul va face mai multe vizite la Karlsbad, întorcându-se încă în aceeași zi la Ischl.

— **Aniversarea încoronării pontificelui Piu X.** Din Roma se telegrafează: În cercurile Vaticanului se vorbește, că papa din incidentul aniversării încoronării sale nu va acorda audiența cardinalilor, din cauza că la astfel de recepții pontificele este silit să rostască o alocuțiune, în care face tabloul situațiunii. Cum aceasta însă mai este una dintre cele mai satisfăcătoare, sântul părinte mai bine evită să se pronunțe, ca nu cumva raportul dintre Vatican și Franța să se înăsprească și mai mult.

— **P. S. Sa Episcopul N. Popea** din Caransebeș, a plecat pentru restaurarea sănătății sale Duminecă dimineața cu trenul accelerat la Karlsbad.

— **Archiducele Francisc Ferdinand la Sinaia.** Sosirea moștenitorului tronului austro-ungar la Sinaia, cu care ocazie va lua parte la o mare vânătoare organizată de principele Ferdinand al României, a fost fixată definitiv pentru cursul lunii Septembrie.

— **Impăratul Vilhelm ca moștenitor.** Din Paris se anunță, că un cetățean cu numele *Parvilher* a testat împăratului Vilhelm colecția sa de tablouri și gobeline. Impăratul însă n'a primit donațiunea, și astfel colecția admiratorului lui Vilhelm va trece în posesiunea muzeului din Paris, fiind că și testatorul s'a îngrijit, că la casă împăratul ar refuza să primească colecția, aceasta să fie proprietatea muzeului Louvre.

— **Cununie.** Ni-se anunță cununia domnului Ioan Pipoș cu domnișoara Maria Tănăsescu, celebrată în ziua de 11 Iulie 1904 în Brăila.

— **Afacerea renitentului episcop de Laval.** Din Paris se vestește, că conform știrilor sosite din Roma episcopul de Laval *Geay* va fi solemn excomunicat cu rostirea numelui său, dacă suspendat fiind a divinis, va mai cuteza să îndeplinească funcțiile, pentru a căror săvârșire nu mai are drept. Excomunicarea aceasta este una dintre cele mai grele pedepse, așa, că până și credincioșii, cari vin în atingere cu un astfel de excomunicat, ipso facto sunt excomunicați.

— **Schönerer și monarchul.** Din Praga se scrie despre pangermanul deputat din Reichsratul Austriei Schönerer următoarele: Orașul Eger din Bohemia a decis, să invite pe monarch din incidentul călătoriei sale la Marienbad, să cerceteze și orașul Eger. Când Schönerer prinse veste de asta, numai de cât telegrafă primarului orașului, declarând, că la casă monarchul va fi primit oficios, va renunța la cetățenia de onoare. Din fericire monarchul n'are de cuget să meargă la Eger, și astfel orașul scapă de o mare nefericire, ce l'ar putea ajunge prin renunțarea deputatului lor fără tact, și fără gust, la cetățenia de onoare.

— **Atentatorul lui Plehve.** Lui „*Echo de Paris*” i-se anunță din Petersburg: Se afirmă cu toată hotărârea că indentitatea persoanei atentatorului a putut fi stabilită. Duminică s’au făcut alte două arestări.

— **La Tușnad!** Acum pe vremea căldurilor tropicale refugiul cel mai plăcut și răcoros îl putem afla în mijlocul secularului brădet al Tușnadului. Pân’acum 746 de oaspeți au cercetat băile. De prezent petrec acolo următorii Români.

Avram Honovici privatier, Botoșani, Aurel Beleş inginer, București, d-na Vasil Stănescu inginer, București, Smaranda Mielăilescu, București, d-na Floare Abramovici, Botoșani, d-na Constantin Ghenciu, Brăila, D. Boteanu, Roman, A. Christof, Focșani, Hotineanu Mazovici locotenent, Tecuci, C. T. Radulescu privatier, București, Conopan Onoriu preot gr.-or., Torontál-Ozora, Ioan Antoniu, contabil, Berlada, George Martha privatier, Ploiești, M. Popescu privatier, București, S. Roiu profesor, Roman.

— **Romanul unei archiducese.** Nu de mult se vestește, că archiducele *Ferdinand Carol*, care voia să ia în căsătorie pe fiica profesorului de universitate din Praga *Zuber*, și care a fost trimis în voiagi — probabil pentru a uita amorul, în 6 August își va recupa postul de comandant al diviziei de cavalerie în Praga. Acum să vestește că concediul archiducelui a fost prelungit afirmative din cauza de morb. Mai la înțeles: din cauza că archiducele încă n’a putut uita.

— **Frații fraticizii.** În comuna Györvâr din comitatul Vas, doi frați, cum se vestește din Sabaria (Szombathely), unul de 16 ani, celalalt de 13 ani, au omorât pe părintele lor, un econom în bună stare cu numele Iohann Gotthard. Tăranul era să se cunune zilele trecute cu mireasa sa, Agres Kovács, dar fii săi se opuneau cu toată tăria căsătoriei a dona a tatălui lor, temându-se că femeia lui va moșteni averea. Tăranul însă nici n’a voit să știe de opunerea fiilor săi. Mercuria trecută a cumpărat trusoul, luând toate măsurile pentru ținerea ospetului. Vineri înainte de amiază cei doi fii au intrat în odaie la părintele lor, provocându-l să părăsească gându căsătoriei. Bătrânul însă indignându-se de atâta cutezanță din partea celor ce nici din pene n’au eșit, până ce vor să reguleze pe dă-tătorul lor de viață, a scos simplu afară pe baiați, cari s’au aruncat asupra bătrânului lor părinte, și cu o sâlbăticie bestială l-au omorât. Ucigașii minorii s’au anunțat de bună voie la judecătoria din Vasvár.

— **Filorușilor.** Guvernele și toți cei ce atârână de ele arată puternicului vecin rus cea mai sinceră simpatie și au pentru el cele mai frumoase cuvinte. Țarul e aproape și Mikadul e departe. De altminterlea, dacă manifestațiile acestea de simpatie pe cari curtea rusească le primește dela cancelariile amice, sunt sincere, rămâne să se vadă. Oamenii informați afirmă că acolo unde în fața ușilor deschise resună jurăminte de credință, în dosul ușilor închise se ride vesel de pagubele suferite. Popoarele nu trebuie să colaboreze însă la aceste mici comedii. Opinia publică trebuie să spună verde că simpatizează, e adevărat, cu poporul rus încătușat dar nu poate suferi Rusia oficială, pe purtătorul tipic al unui sistem de opresiune națională, politică și socială. Efectele acestui sistem în Polonia și în provinciile răsăritene, administrațiunea brutală polițienească, maltratarea tinerimei universitare, cruzimile din Kișineu, înăbușirea culturii de o parte, răpire de teritorii pe de alta, ear în fond mormântul înspăimântător al orî-cărei cugetări și critice libere: Siberia — ce drept ar avea un astfel de stat la simpatiile lumii civilizate? Japonia e un stat asiatic cu constituționalism european; Rusia e un stat european cu despotism asiatic.

Acum desigur că nu este greu de ales. Și cel-ce totuși a putut încă să stea la îndoială a trebuit să fie lămurit prin primele evenimente ale războiului. Chipul isteț, vioiu și modern de conducere a războiului al Japonezilor stă în contrast bine-făcător cu acela în care greoiul uriaș rus merge la războiu. Și el să fie pionierul Europei în contra Asiei? Tonul gălăgios al ultimelor comunicate ruse, acest ton al inocenței năcăjite de „Japonezii obraznici” este

cel mai lipsit de gust din câte s’au văzut vreodată în publicistica de stat. Aceasta nu poate stîrni nici măcar compătimire, dar de unde simpatie. E nostim însă că în dosul panslaviștilor cari vorbesc despre misiunea culturală a Rusiei, calcă și pangermanii, cari de frica unui pretins „pericol galben” fac același lucru. Radicalii germani ca și socialiștii creștini par a găsi o înrudire îndepărtată între japonezul galben și brunetul evreu. Făcând abstracție de astfel de capete sucite, toți oamenii civilizați și cuminiți trebuie să considere pericolul ce i-ar amenința dinspre răsăritul Europei ca mult mai serios pentru multă vreme decât cel-ce se ivește în Extremul-Orient. Cine vede în autocrăția rusă o putere dușmană culturii, trebuie să salute Japonia ca pe un stat amic al culturii.

— **Atentat contra președintelui din Uruguay.** Din Montevideo, capitala republicii Uruguay se telegrafează, că în momentul, când președintele *Battley Ordona* trecea prin oraș, sub trăsura a explodat o mină, care n’a cauzat nici o stricăciune, și astfel președintele a scăpat teafăr.

— **General considerat de șpion.** O veste amuzantă vine din Triest. Generalul italian *Garmagnola* zilele astea a făcut studii de teren la hotarul italian pentru ținerea manevrelor apropiate, când în toiu lucrărilor sale a fost surprins de polițiștii italieni, cari l’au considerat de șpion austriac și l’au deținut. Constatându-se greșeala, generalul a fost eliberat.

— **Șpion japonez în Rusia.** Din Petersburg se anunță, că în apropierea Moscovei pe linia Moscova-Kursk a fost deținut un Japonez în momentul, când desemna construcția de fer a podului peste care trece trenul. Planurile și desemnurile aflate la el îl faceau suspect naintea Rușilor, că este vr’un șpion japonez.

— **Expediția de nord a ducelui de Monaco.** Din Paris se vestește, că ducele *Albert* de Monaco își dă silință să organizeze o expediție de explorare la nord, care ar avea să plece de pe insulele Bennett. Ducele din cauza bătrânețelor nu va lua parte la expediție, ci va suporta numai spesele, cari vor fi de un milion și jumătate franci. Planul expediției a fost construit de *Charles Bénard*, care va fi și conducătorul expediției.

— **Revoluția de palat în Petersburg?** *Rappel* din Paris publică dela corespondentul său din Viena o știre de senzație, conform căreia în cercuri diplomatice vieneze se vorbește, că partidul ultra-conservator dela Curte, care precum este știut, este foarte puternic, nu este mulțumit cu guvernarea împăratului *Nicolae II*. Camarila rusească anume este de credință, că Țarul nu procedează destul de energic față cu revoluționarii și mișcarea acestora. În cercurile acestea afirmative s’a adoptat planul, să lipsească pe țar de tron, și să ridice în locul acestuia pe fratele împăratului pe tron. Așa se vede căpe bietul țar nu numai teroriștii, dar și oamenii, în cari el are mai mare încredere, îl amenință cu perzare.

— **Nou omor politic în Rusia.** Din Petersburg se telegrafează, că în Nabicevan, guvernământul Erivan din Caucaz, funcționarul în retragere *Mihail Kusniețov* ziua la amiază a fost străpuns cu pumnalul. După săvârșirea faptului, ucigașul a scos un revolver, împușcând de trei ori în aer, așa că nime nu a cutezat să se apropie de el. Atentatorul profitând de spaima privitorilor, a fugit.

— **Flota americană în Turcia.** Agența Havas anunță din Ville-Franche că flota statelor unite americane a sosit în portul dela Smirna.

— **Englezii în Lhasa.** Expediția Englezilor în Tibet a sosit la 3 August nainte de amiază la Lhasa, capitala Tibetului, pe care au luat-o, fără să întâmpine rezistență.

— **Alegerea de deputat în Anglia.** La alegerea de balotagi în Reading a fost ales cu 4770 voturi deputatul liberal *Isaac Rufus*, primind adversarul său *Kayser*, deputat conservator 4540 voturi. La alegerea din 1900 liberalul *Palmer* a avut 4492 voturi, ear *Kayser* 4353.

— **Atragom atențiunea re a p. t. binevoitoa public de dame asupra inseratului dlui *Hauer Lajos* farmacist în ARAD (Pécskai-út).**

— **Recomandăm în deosebită atențiune a publicului românesc prăvălia și atelierul dlui *Hartmann Pău* (Boros Béni-tér nr. 161 em. 14) de porțelan și maiolica. Aci se primesc colorări și pictare de vase de porțelan și maiolica după dorință. Aci se pot căpăta tot felul de vase de prânz, de dejun, de teă etc.**

Telegramele zilei.

Sofia. — Aseară a fost atacată pulberăria de lângă Sofia.

Sentinela a fost rănită cu un glonț. Sgomotul detunării a alarmat compania de gardă, care s’a luat după atentatori.

Londra. — Camera Lorzilor. — Răspunzând la o întrebare a lordului *Newton*, marchizul *Lansdowne*, ministrul afacerilor străine, a declarat că nu este motiv de a se crede că demersurile ambasadurilor austro-ungari și Ruși din Constantinopole în privința înmulțirii ofițerilor străini din jandarmeria macedoneană s’ar fi făcut pe ascuns de celelalte puteri.

De altfel ministrul afacerilor străine crede că Poarta se opune la această înmulțire.

În ce privește situațiunea generală în Macedonia, ministrul își exprimă credința că s’a manifestat îmbunătățire, care deși în mod lent, face însă reale progrese.

Felurimii.

Bunătate de inimă. Ducele de *Montmorary* câștigă odată la jocul de cărți o sumă mare.

Domnul care sta alături zise unui prieten al său:

— Uite o sumă cu care a-și putea să-mi plătesc datoriile și să fiu fericit.

— Uite-o, domnule, — zise îndată ducele, te rog ia-o. Imi pare rău numai că nu e mai mare.

Intr’o zi, pe când ducele se preumbla la câmp în apropiere de Tuluza, însoțit de un alt gentilom, începură să vorbească de fericirea relativă la diversele stări sociale; erau de invidiat aceia cari stau sus, sau aceia cari trăiau în stare proastă.

— Oh, dar eată-te colo, — întrerupse ducele arătând pe patru țărani cari își mâncau codrul de pâne la umbra unui pom, — aștia o să ne scoată din încurcătură.

Zicând așa, se apropiară de ei și, cu multa curtenie, ducele îl întrebă:

— Sunteți fericiți, băeți?... Ia spuneți-mi, ve rog!

Trei din ei spuseră că, mărginindu-se la câte-va jugăre de pământ pe cari le moșteniseră dela părinții lor, nu doriau nimic alt-ceva.

— Și eu, — adăugă cel de al patrulea, — aș fi fericit de asemenea, dacă aș putea să-mi răscumpăr o parte din moștenirea trecută în alte mâni, din pricina mai multor nenorociri întâmplare familiei mele.

— Care va să zică, dacă ai putea-o s’o rescumperi, te-ai crede fericit?

— Atât de fericit, dle, cât poate să fie omul cel mai fericit din lumea asta!

— Și cât te-ar costa această rescumpărare? — întrebă ducele.

— Două sute de lei, dle.

Atunci ducele întorcându-se spre unul din locotenenții săi, zise:

— Dați’i suma aceasta, ca să pot zice că astăzi am avut mulțumirea că am făcut un om fericit.

*
Culmea servilismului. Conte *Beuchendorff*, director general al poliției din Petersburg, întorcându-se într’o seară dela club, băgă de

seamă că a pierdut, sau că i-se furase portofoliul care între altele, conținea și o sumă destul de rotundă.

Dece ordin subalternilor săi să facă cercetări, și cu adevărat ei, peste două zile îl aduseră suma întreagă fără de hârtii și de portofel. El laudă pe agenții și nu se mai gândi la afacerea asta.

Când peste două săptămâni, mare-i fu surprinderea, găsind portofoliul în paltonul său căzut între căptușală și postav din buzunarul spart.

Descoperi atunci că impiegații de poliție făcuseră între ei o colectă și și dăduseră suma cea mai mare, ca să se pue în evidență dibăcia și hărnicia lor.

Contele, ca un adevărat funcționar rus își opri toți banii.

*

Ingenuitate copilărească. Mozart, când era copil, făcu prima călătorie cu tatăl său Leopold, vice-maistru al capelei arhiepiscopale din Salisburg, din orașul acesta natal la Viena, și fu prezentat împărătesei Maria Terezia.

Copilul sări pe genunchii împărătesei și o sărută cu dragoste.

Marea femeie zîmbi și-i plăcu această libertate copilărească.

Peste un an, în timpul șederii sale la Paris, micul Mozart vru să facă același lucru cu marchiza de Pompadur.

Dar aceasta îl opri, și atunci copilul întrebă:

— Cine e dama asta care nu vrea să mă sărute, când m'a sărutat împărăteasa mea?

ECONOMIE.

Arad, 10 August.

Maș multora. Zi de zi ne vin scrisori, în cari suntem întrebați că află-se în Arad de vânzare cucuruz și cu ce preț? Răspundem aci tuturor că am intrat în legătură cu o firmă mare din Arad care vinde azi cucuruzul cu 8 fl. mm. per wagon, cu termin de liferare Octombrie. Cei ce doresc să aibă cucuruz, trimițând 3—400 cor. arvună, administrația noastră ia asupra sa însărcinarea, să lege în numele lor contract cu firma numită, care oferă toată garanția.

*

Cum să ne ajutăm în actuala mare lipsă de nutreț?

(Urmare și fine).

5. **Muștarul alb** se samănă de mult în Germania și-l folosesc cu scopul de a-l da vacilor cu lapte și-l samănă primăvara sau vara. La noi pe timpul acesta suferă mult de pureci; însă dacă se samănă la sfârșitul lui August sau la începutul lui Septembrie dacă timpul e cât de cât favorabil, pe toamna târziu putem avea o frumoasă cantitate de nutreț verde, căci gerurile dacă nu sunt prea mari, le supoartă bine. Pe câmpia Ungariei arareori succede. Cu acest nutreț putem ținea vitele noastre până târziu toamna, cu el se încheie perioada nutrețurilor verzi, însă nu e bine să l punem verde în jărădă cu scopul de a-l încinta, căci devine iute și nu-l mănăca vitele. Se samănă la finea lui August sau la începutul lunii lui Septembrie în rânduri cu intervale de 20—30 cm., ori se samănă resfirat. Dacă se samănă resfirat, la un juger ne trebuie 15—18 kgr. de sămânță; iar' dacă se samănă în rânduri, atunci ne trebuie 12—15 kgr. La 6—7 săptămâni, după ce l-am sămănat, se poate cosi și poate da un juger 60—80 de măji metriche de nutreț verde.

6. **Iarba ranei** sau trifoiul galben, un fel de trifoiu selbatic; are avantajul, că crește în ori-ce pământ, însă la secetă nu dă înainte, drept aceea să se samene în Septembrie, când putem aștepta ploa. Mai vartos îi prieste pământul cel năsipos. La 7—8 săptămâni după ce l'am sămănat îl putem cosi.

Se poate sămăna în rânduri cu intervale de 11—13 cm.; dar noi îl samănăm resfirat. Dacă se samănă în rânduri, la un juger se recer 9—12 kgr.; iar' dacă se samănă resfirat, se recer 12—15 kgr. de sămânță.

Afară de varietatea de rind, mai este o varietate numită „gigantică“, dar aceasta e mai pretențioasă în ce privește solul și se recere mai multă semănță.

Se poate da vitelor verde ori uscată, ori că se poate pune verde în jărădă cu scopul de a se încinta. Pe un juger putem face 25—35 măji metriche de nutreț verde ori 8—15 măji metriche de fân. Nu supoartă gerul, drept aceea trebuie să-l dăm vitelor ori să-l punem verde în jărădă înainte de ce cade bruma.

7. **Amestecul de mazere de primăvară și de orz de toamnă** este asemenea potrivit pentru a-l da verde vitelor până toamna târziu și dacă nu-l putem usca, îl putem pune verde în jărădă.

Acest amestec se poate sămăna așa, că la un juger punem 1 litru de mazere de primăvară și 1/2 litru de orz de toamnă. Sămănam în Iulie ori în August în rânduri cu intervale de 20—27 cm. ori resfirat. După ce am sămănat, trebuie să grăpăm și încă odată trebuie să grăpăm după ce a resărit. Dacă timpul e favorabil, în Noembrie se poate cosi și putem căpăta o cantitate mare de nutreț; iar' ceea-ce ne mai rămâne și nu-l mai putem usca, îl punem verde în jărădă.

În cursul iernei cotoarele mazerei per, iar' orzul rămâne și în primăvara viitoare îl putem da vitelor verde ori îl lăsăm să crească și să producă semănță. Un alt chip de a ne ajuta în lipsa de nutreț este ca să începem primăvara cât se poate de timpuriu să dăm vitelor nutreț verde; drept aceea trebuie toamna să sămănam ast-fel de nutrețuri, cari primăvara le putem cosi de timpuriu. Ast-fel de nutrețuri sunt: Secara de nutreț, trifoiul încarnat, mazărica sălbatică mesteacă cu secară, amestecul de mazere de toamnă de mazărică de secară și de orz de toamnă și amestecul de secară și de rapiță, numit amestec de Keszthely.

*

8. **Secara de nutreț** se samănă intru-cât se poate în pământ de nou îngrășat cu gunoi. Se samănă mai des de cât de sămânță și se cosește de timpuriu primăvara până-ce nu i-a dat spicul. Nu este potrivită pentru a se face fân, dar este cel mai de timpuriu nutreț de primăvară, care să dă vitelor până-ce vine a se da amestecul de toamnă.

9. **Trifoiul încarnat.** Având scurt timp de vegetațiune, este foarte potrivit a se sămăna între două cereale. Se face mai în tot felul de pământ dacă nu e umed, în toate pământurile prealutoase și năsipoase, în cări din cauza că stratul roditor e prea supțire, trifoiul și luțerna nu se face. Mai bine se face în pământul lutos-năsipos. După experiențele de până acuma, în cas dacă sămănam trifoiul la finea lui August la câmpie la începutul lui Septembrie și dacă fiind timpul favorabil se poate întări toamna, nu trebuie se avem teamă de ger. Să nu ne grăbim cu sămănatul, căci dacă crește prea tare, iarna sub neaună se astupă; din contră în locuri mai reci se samănă mai de timpuriu, ca să se poată întări toamna și astfel se poată suporta iarna. În ținuturi foarte reci muntoase și expuse nu, se recomandă a se sămăna. La un juger catastral se recer 15 — 20 chlg. dacă sămănam cu mâna și 12 — 15 chlg. dacă sămănam cu mașina în rânduri. Înainte de sămănat îndată după ce am cosit cerealele de primăvară, ori alte plante de primăvară, arăm pământul până la adâncime mijlocie (16 cm.) și sămănam în resfirat cu mâna.

Nu este permis să paștem toamna trifoiul răsărit. Trifoiul încarnat nu trebuie cosit până ce nu e deplin în floare. Deplin e în floare în prima jumătate a lunii lui Mai.

Primăvară crește încet, dar apoi crește repede. Produce mai puțin decât trifoiul și luțerna nici nu este așa de nutritor ca acestea, se lemnește de grabă, la început animalele din cauza fronzelor peroasă nu-l mănăca, însă după ce se obișnuesc, îl mănăca cu destula plăcere. După ce l-am cosit putem sămăna cucuruz timpuriu cucuruz de nutreț de vară, ori că să ogorește pământul de nou pentru rapiță sau pentru cereale de toamnă.

Datele principale referitoare la producerea plantelor de mai sus le arată tabela de la vale

Greutățile ținerei vitelor peste iară le putem învinge și prin aceea, că utilizăm toate acele soiuri de nutreț, cari în anii normali de rând nu le dăm vitelor sau pe cari numai animalele în mare lipsă le mănăca. Le utilizăm așa, că le pregătim mai înainte prin aceea, că le punem în jărădă cu scopul de a-le încinta și ca să se încinte mai

nainte le udăm cu apă. Tuleii spre scopul acesta îndată după-ce am cules cucuruzul desfăcând snopii, îl punem în jărădă. Dacă tuleii se încălzesc prea tare, atunci îl acoperim cu pământ precum de asemenea am arătat la timpul său.

Frunzele de sfeclă și capetele de brozbe de zahăr se dau de rând toamna, deși puse în jărădă sau în prizme sunt nutrețuri bune și animalele le mănăca iarna cu plăcere. Frunzele de sfeclă și capetele de sfeclă de nutreț le punem astfel în prizme, că facem o groapă de 2 — 2 1/2 m. de lată, de o lopată de adâncă. Lungimea poate diferi. În groapă făcută punem frunzele și capetele sfeclă și când încep a se încinta, le acoperim cu un strat de pământ de 30 — 40 cm. de gros.

Iarba amestecată cu părul porcului, cu șovar și cu altele, animalele nu le mănăca cu plăcere, încă pregătite prin încintare le mănăca.

De mare folos e frunzișul din pădure și paiele; cari pregătite prin încintare sunt foarte bune și ca să nu le folosim așa așternut, în locul lor folosim năsip, turbă sau cetină de pin, de brad și de molid.

Amestecul de mazărică sălbatică și de secara se samănă acolo, unde alte amestecuri de toamnă mai bune nu succed. Se poate sămăna în toate ținuturile țării noastre, afară de acele ținuturi, cari sunt prea epușe, căci supoartă gerul foarte bine. Se face și în pământuri mai slabe năsipoase și lutoase, unde amestecul de mazere, de mazărică, de secară și de orz nu succede.

Se poate sămăna, după grâu, după săcară, după ovės, adică după ori-ce fel de plante, după cari putem pregăti pământul așa, că-l arăm odată superficial cu scopul de a întoarce cotoarele și a doua oară îl arăm până la adâncimea mijlocie înainte de sămănat. Amestecul se compune din 40% de secară, 60% de mazărică sălbatică. La un juger se recer 100—120 kgr. Unde trebuie să sămănam un areal mai mare, acolo se recomandă a sămăna în mai multe rânduri, căci dacă avem primăvara prea mult, și dacă nutrețul în curs de 8—10 zile nu-l consumăm, mazărica și săcară se lemnește și vitele nu-l mănăca cu plăcere. Putem să sămănam la mezul lunii lui Septembrie în cantitate mare.

Amestecul acesta ne dă nutreț verde de timpuriu, putându-l cosi deja la începutul lui Mai. Calitatea lui nu e atât de bună ca a amestecului de mazere, căci frunza și tulpina mazăricii sălbatică e peroasă, e ceva mai tare de cât cea precedentă, dar tăiată cu mașina de tăiat, nutrețul este foarte potrivit mai ales pentru pământurile năsipoase dela câmpie și pentru pământuri lutoase mai slabe din alte ținuturi.

Amestecul de mazere de toamnă și de mazărică. Acest amestec nu se poate sămăna decât numai în pământ mai bun, și adică în pământ mai vartos (lutos năsipos), căci numai în cazul acesta putem face o cantitate mai mare de nutreț, în contrarietate cu amestecul de înainte, care se samănă în pământuri mai slabe și sfărâmițoase, în cari nu se poate sămăna trifoi sau luțernă. Și în privința ciimei acest amestec este mai gingaș intru-cât nu supoartă gerul, deci nu se poate sămăna decât numai la câmpii cu iarnă mai lină, ori în locuri muntoase în poziție mai scutită, căci gerul de iarnă precum și gerul de primăvară îl strică. Și acest amestec se poate sămăna în meriște după ori-ce fel de cereale de primăvară, numai să avem timp să putem ara pământul superficial cu scopul de a întoarce cotoarele și a doua oară arăm până la adâncime mijlocie (16 cm.). La un juger punem 50 lit. de mazărică de toamnă 50 lit. mazere de toamnă 25 lit. secară de toamnă și 25 lit. orz de toamnă.

Se samănă la finea lui August sau la începutul lui Septembrie pentru-că, dacă se samănă mai de timpuriu, sămănatul înfrățește tare și îngălbinește. Acest amestec produce mai mult decât cel de mai înainte și afară de aceea e de calitate mai bună, e mai nutritor, vitele îl mănăca cu plăcere și are efect bun la producerea de lapte. Pe un juger catastral putem face 100—120 măji de nutreț verde.

10. **Amestecul de Keszthely**, un amestec de secară de toamnă și de rapiță are acel avantaj, că nu numai la primăvară, ci și în acest an ne dă nutreț verde. De oare-ce amestecul e compus din secară de toamnă și de rapiță, drept aceea nu se fac decât numai în pământ mai bun mai umos de vartos mijlocie. În pământuri mai slabe abea produce puțin nutreț, de asemenea și pri-

măvara. În pământ potrivit se poate sămăna în ori-ce ținut (în ori-ce climă) căci ambele plante, cari formează amestecul supoartă gerul, cu atât mai vîrstos, că cosându-le odată toamna nu trebuie să avem teamă că înfrățind prea tare și astfel avînd mai puțină putere, ar rezista mai puțin gerului. Se poate sămăna după ori-ce fel de plantă după care putem pregăti pământul bine.

Pregătirea consistă în aceea că pe la Schimbarea la față (probrajină) arăm și sămănam 50 de chilogramme de secară de toamnă și o acoperim cu grapa; sămănam apoi 15 chilogramme de rapiță, iar dacă sămănam în rînduri cu mașina și cu intervale de 20—30 cm. atunci 10 chilogramme. Unde toamna nu este secetă durabilă, acolo putem sămăna în restimpuri de câte o săptămână, ca astfel primăvara să putem cosi nutreț verde în mai multe rînduri. După mașina de sămănaș călcăm pământul cu tăfalugul, apoi cu o grapă de spinii. Dacă sămănam în August și dacă timpul e favorabil, atunci amestecul până la începutul lui Octomvrie crește până la înălțimea 13—20 cm. și atunci începem să cosim și continuăm amăsurat timpul până la începutul lui Nevemvre. Mai bine este dacă cosim după ce a căzut roaua și lăsând nutrețul să se vestească în curs de 24 ore îl dăm vitelor amestecat cu paie tăiate, amestecînd la început mai multe; iar mai târziu mai puține paie, căci ne amestecîndu-se paie vitele să umfle. În chipul acesta toamna putem face pe un jug'er 60—70 măji metrice de nutreț vestejit în curs de 24 ore. Primăvara facem tot atîta, vitele îl mîncă cu plăcere, căci ie de calitate foarte bună.

— **Despre starea recoltei în Murăș** Căptălan părintele Militon Buzdugan ne comunică următoarele:

În urma secetei îndelungate, în părțile noastre recolta de cucuruz și fîn este cu totul compromisă. Oamenii cei mai bătrîni nu și-aduc aminte de așa secetă îndelungată, încît poporul e foarte îngrijat atît pentru susținerea proprie cât și a vitelor. Puținul grâu ce s'a recoltat abia va ajunge până prin Octomvrie, cînd ar culege cucuruzul și fiind-că acesta nu mai e sperare a se face, poporul stă cu totul neajutorat în fața acestui pericol de a peri de foame.

Un arîndător de aici (jidan) a cumpărat acum vre-o două zile un vagon (100 m. m.) de cucuruz din un «magazin» de cucuruz din Arad, nu vrea însă să spună dela cine anume; pentru aceea vî rog ca în unul din nr-ile proximale a ziarului d-voastre să binevoiți a-mi da unele informațiuni, dacă în adevăr este acolo un atar «magazin», dela care am putea cumpăra 1—2 vagoane cucuruz și cam cu ce preț? — Arendatorul l-a cumpărat cu 14 cor. 10 fil. m. m. ca să facă gheșeft cu el.

(Răspundem mai sus la întrebare).

Relaxări de dare din cauza secetei. Art. de lege 49 din 1883 dă agricultorilor favorul, ca în cas de nimicirea recoltei prin intemperii (grindină, secetă, etc.) să li-se relaxeze din dare o sumă echivalentă cu pagubile îndurate, eventual întreaș darea de pământ de pe acel an dacă din cauza intemperiilor nici a doua recoltă nu a isbutit. Facem atenți pe economii nostri la dispozițiunile legii amintite mai sus cu adausul că proprietarii mici au să înștiințeze cererea de relaxare prin un reprezentant (plenipotențiat) al lor la direcțiunea perceptoratului de dare, ori la primăria comunală. Paguba se constată la fața locului prin o comisiune de pricepători, dacă se cere prin constatarea cu 15 zile înainte de recoltare. În comisiunea aceasta comunele mici aleg doi reprezentanți, iar în orașe cu magistrat doi asesori orășenești. Suma ce ar fi să se relaxeze o fixează direcțiunea financiară, în al doilea for comisiunea administrativă comitatensă, dar în ultimul for judecătoria administrativă. Favorul legii de mai sus se estinde și asupra fenețelor.

Școale de gospodărie rurală. Cu 1 Sept. se înființează în România deocamdată două școale de gospodărie rurală, în două sate mai de frunte.

În școalele acestea vor primi instrucție fetele mari și nevestele tinere din tot ce se ține de gospodăria țeranului, anume: creșterea și îngrijirea copiilor, creșterea și prăsirea galițelor, a vermilor de mătăsă, a albinelor, țesutul, cusutul, croitul de haine țărănești, etc. Școalele vor fi provăzute cu vaci, boi, oi, capre, porci, galițe, stupi, etc. Elevele vor face singure toate lucrările de gospodăria, afară de muncă agricolă care o vor face argații.

Recolta în Sîrbia. Se raportează din Belgrad, că recolta a fost foarte slab în cele mai multe ținuturi ale țării, iar porumbul e slab pretutindenea. Asemenea și recolta prunelor, unul dintre isvoarele principale de câștig ale poporului, promite a fi slabă.

Bibliografii.

Liturgia sfîntului Ioan Gură-de-aur, pusă pe note muzicale, după melodiile celor opt-glasuri bisericești și armonizată, pentru corurile de 4 voci bărbătești, de *Iuliu Birou*, învățător și cantor primar, și dirigentul corului Reuniunii de cîntări „Armonia” din Ticvanul-Mare, (p. v. Kăkova). *Opul I.* Editura autorului. — Toate drepturile rezervate. *Prețul 5 coroane*, plus 30 filleri pentru porto.

Se află de vînzare la autor și la Librăria Petru Simion în Arad.

INSERTIUNI și RECLAME.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

a

Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

Arad, Andrásy-tér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în *ferărit pentru mobile și edificii, cuptoare de fer de Nadrag și Meiding de primul rang. Mașine* (sparhert) *pentru bucătăriile de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru ghiată.*

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vînători. Monopol de vînzare a *coaselor de oțel Barabás Béla* și a *pumpelor de stropit contra peronosporiei pe lîngă o garanță de 10 ani.* Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, peneluri și briciuri,

Deposit esclusiv «**AHOI**».

Pe seama ținuturilor sud-ungare unicul deposit al lui strului de argint: VENUS pentru cuptoare.

Comandele din provincie se efectuesc pentru prețurile ieftine de zi. Nr. 221—50

Stabiliment de Hydrotherapie.

„Wällischhof.“

Stațiune de tren și poștă Brunn — Maria — Euzersdorf, 30 min. departe de Viena. 236

Arangiamet modern

(pe lîngă hydrotherapie completă, băi electrice, de aer de soare, massage, electri-sare, gimnastică svedă etc).

Prețuri moderate

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul stabilimentului: Dr. Marius Sturza.

Biuroul de arhitectură

al lui

BIRÓ ERNŐ, arhitect

— ARAD, Eötvös-utca 17 —

Pregătește ori-ce fel de planuri și acceptază tot felul de lucru aparținător în sfera arhitecturii mai înalte.

217

inalte.

3128 tkvi. szám/1924.

Arverési hirdetés kivonat.

A borosjenői kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a „Victoria” takarékos és hitelintézetnek Popovics Dumitrie és Borza Todor drauczi lakosok végrehajtást szenvedők elleni 333 kor 50 fillér 181 kor. és 502 korona tőke követelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében az árverést és pedig a 333 kor. 50 fillér tőke és járulékai behajtása végett a drauczi 30 számú telekjegyzőkönyvben foglalt ingatlanra, a 181 korona tőke és járulékai behajtása végett a drauczi 30 és 83 számú telekjegyzőkönyvekben foglalt ingatlanokra, és az 502 korona tőke s járulékai behajtása végett a 83 számú telekjegyzőkönyvben foglalt ingatlanra elrendelte. — minek folytán az aradi kir. törvénysék és a borosjenői járásbírószág területén fekvő és a drauczi 30 számú telekjegyzőkönyvben A 1 sor (50—51) kv.-szám alatt foglalt, Popovics Dumitrie kiskoru Popovics Anna, Szibinka, Todor, és Szolomie tulajdonát képező beltelek a végrehajtási törvény 156 §-a alapján egészben 281 korona, és a drauczi 83 számú telekjegyzőkönyvben A I. 1 sor (151—152) kv.-szám alatt foglalt, Grozeszk Mikulae, Grozeszk Dumitrie, Grozeszk Todor, Borza Todor és Grozeszk Treszka tulajdonát képező beltelek a felbirtolt §-alappán ugyancsak egészben 844 korona kikialtási árban 1904 évi szeptember hó 1 napján délelőtt 10 óra. kor Draucz községi házában megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladatni u. m.

1., A drauczi 30 számú telekjegyzőkönyvben C.) alatt özv. Popovics Demeter-é szül. Szirb Anna javára bekebelezett szolgálomjog érintetlenül hagyatik, — s ha a kikialtási áron felüligeret nem tétetik, — az elárverendő ingatlan a kikialtási áron alól is elfogadatik.

2., Árverési kivonatok tartoznak az ingatlan becsárának 100.-át vagyis 28 kor. 10 fillért 84 kor. 44 fillért készpénzben, vagy az 1881 november 1-én kelt 333 számú igazságügy ministeri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes érték papirokban a kiküldött kezeihez letenni: — vagy az 1881. 60. sor. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

3., Vevő köteles a vételért három egyenlő részletben és pedig — az első az árverés jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt, — a másodikat ugyan azon naptól számított 30 nap alatt, — a harmadikat pedig ugyan azon naptól számított 45 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított 6% kamatokkal együtt szabályszerű letéti kérvény kapcsában az 1881 évi december 6-án 39425. I. M. szám alatt kelt rendeletében előírt módon a n-buttyáni kir. adóhivatalnál mint bírói letét pénztárnál befizetni.

A bánatpénzt a bíróság az utolsó részletbe fogja beszámítani.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbírószág telekkönyvi hatóságánál, Draucz, Duud és Aranyág községek előljárásgainál meg tekinthetők.

Borosjenő, 1904 évi április hó 29-én.

Kir járásbírószág mint telekkönyvi hatóság.

325

Székely, kir. albiró.

Editor-proprietar: George Niehin

Redactor responsabil: Ioan Russu-Sirlanu.

Ocaziune excepțională!

Din cauza zidirei și câștigării de local, vin-
dem pentru prețuri originale de fabrică:

Servicii de prânz, de cafea, de ceai și de mocca.
Ceașce de cafea, ceai și de mocca în sute de feluri.
Farfurii, tot felul de etaloane (blide) și ștelage
pentru fructe și aluaturi.

SERVICII DE STICLA fabricate excelente din țeară și din străinătate.
STICLĂ, PAHARE, FĂRFURII DE STICLA dela cele mai simple până la
cele mai fine.

SEVICII Pentru LICOBURI, VIN, ȘI BERE colorate ori din sticlă de cristal.
Obiect de lux și folosire de alpaca și argint de China, execuțiunea cea
mai modernă.

Obiecte de lux, vase, figurî etc. din porțelan fin, maiolica și fayence. —
Vase de nichel, mărfuri de metal, articol pentru arangierea de culine. —

Tasuri pentru servirea de licor, și altele din lemn, sticlă și metal.

Requisite de mâncare din alpaca, ori argintate ori nickelizate, fabricate
din țeară.

Lămpi: Pentru saloane, dormitor, refectorii, birouri, pentru
apartamente de biliard și cabinete de lectură: Pentru
restaurante, localuri de grădini și buline. Cu luminare electrică, de gaz,
acetylen, petrol ori spirit

Ocaziune binevenită dar foarte scurtă pentru cumpărarea de
trusouri, și alte lucruri pentru arangierea de locuințe, ville,
verande și locuințe de câmp. 308

Gebhart J. és Fia.

ARAD, Andrassy-tér 16 szám.

Fondat la 1850 Nr. Telefon. de stat și com. 219.

Comande din provincie se execută prompt și la
moment. Izvor potrivit pentru revinzători, uiegari,
măsari și restaurante.

— Intreprindere de sticlărie. —

BANI!

Pe lângă modurile de plată de mai jos, prin intervenția biroului nostru se pot
căpăta împrumuturi ipotecare replătibile în anuități, pe posesiuni fonciare, case în
orașe, mai departe credit personal preoților, ofițerilor, funcționarilor de stat și particu-
larilor, comerțanților, industriașilor și pensionaților pe lângă replătire în 5—20 ani, cu
garanți ori fără garanți, în cel mai scurt timp și pe lângă cea mai perfectă discrețiune.
Remunerația noastră modestă numai după atingerea scopului, decursiv va fi plătită.
Documentele necesare cancelaria noastră le câștigă pe propriile ei spese, cari
spese vor fi plătite asemenea decursiv.

A) Favorurile estra ordinare mai noi a împrumuturilor câștigate prin
intervenția noastră:

1. Informațiunile sunt ieftine. 271
2. Detrageri puține.
3. Depurările să descriu anual din datorie și interesele vin socotite numai după
sumele reduse și interesele și capitalul se poate depura la o altă.
4. După întârziere motivată de plătire, amendă nu se plătește.
5. La dorință după rate vine incasatorul acasă, ori se pot plăti prin cheque
postal nefrancat.

B) Favorurile extraordinare a împrumuturilor noastre cu depurare
pe quartale:

1. Sunt foarte ieftine, pentru-că suma plătită la quartal se detrage imediat din
datorie și debitorul totdeauna plătește după starea faptică a datoriei interesele.
2. Cvotele aduceau un venit de regulă de 8% și dividenda în urma circulațiunii
uriale se mai poate urca an de an; asemenea anual se escotentază.
3. Cvotele pe lângă abdicere prealabilă se rescumpără în suma lor totală.
4. Un astfel de împrumut se achită cel mult în 2½ ani, după care ori-ce obli-
gament de plată înceată.

C) Favorurile extraordinare a împrumuturilor noastre ipotecare:

Depurare de 15 ani	4-75%	Depurare de 40 ani	8-15%
22	4-0%	46	2-98%
30	3-75%	50	2-85%
32	3-50%	60	2-65%
33	3-30%	65	2-33%
35	3-25%	70	2-30%

După mărimea sumei împrumutate. După mărimea sumei împrumutate.

În plăți se cuprinde nu numai interesele și spesele de ad-
ministrare ci și depuratiunea din capital.

Biuro aradan de informațiuni.

Posesori KLONDA și SZATMÁRY

ARAD, Strada Salacz Nr. 3.

Tocila și reparatoria de corturi

a lui

SPITZ ANTAL

ARAD, Deák Ferencz-u. 10 sz.

Recomandă prăvălia sa bogată în tot felul
de cuțite de oțel Solingen p. economia de casă,
de briceaguri, foarfeci și unelte p. măcelării.

Primește pe lângă garanța tot felul de lucru
tocilă: ascuțirea de briciuri, de mașini pentru
tăiat părul (pentru o bucată i cor.), de foarfeci.

Se primesc de asemenea reparațiuni de
corturi și umbrele cu cele mai fine obduceri.

Italieni din Veneția.

Rog binevoitorul sprijin

298

Spitz Antal.

In atențiunea ziditorilor!

Biuro de zidire și magazinul de lemne al între-
prinzătorilor de zidire

Vollák József és Társa

— Arad, Radnai-út 6 szám. —

Telefon pentru oraș și comitat 65.

Primiți ori-ce lucrări de zidire.

precum zidire de case de închiriat, edificii private, vile, etc. în ori-ce stil;
în loc și în provincie, mai departe zidirea respective construirea și aran-
giarea de ghetării, elevatori, magazine și staluri, etc., precum și transfor-
marea de edificii vechi, construirea și vopsirea de frontispicii, uscarea pă-
reților umezi.

Lucrări de ciment și anume: pardoseală de ciment, baze de beton,
trepte, boltitură, iesele de ciment și vălce de adăpat vitele, canaluri de
beton, mine etc.

Lucrări de lemnari, precum: coperișe, construcții de coperișe, ma-
gazine, șopronuri și alte încăperi economice pe lângă garanța de mai mulți ani.
Construirea de coperișe de ciment de lemn pentru prețul cel mai ieftin.

Măsurarea și expertizarea de edificii.

Cu bugeturi servim la dorință gratuit.

Mulțumind pentru încrederea clienților noștri, ne rugăm să ni-o pă-
streze și pe mai departe.

256

Cu deosebit respect:

Vollák József és Társa.

Fabrică de mobile în Arad.

Am onoare a atrage binevoitoarea a-
tențiune a m. on. publică asupra

fabricei mele de mobile

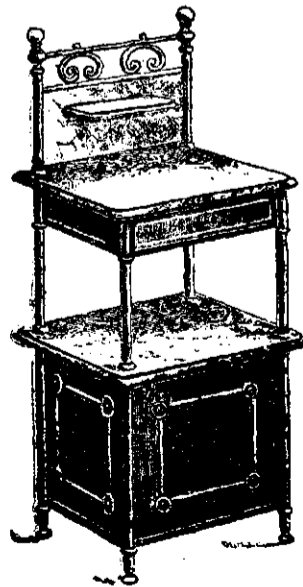
aranjată în

Arad, colțul străzilor Deák Ferencz
și Lázár Vilmos,

unde se pregătesc paturi de fer, mese, du-
lapuri pentru lavare, căruțe pentru copii
executate în modul cel mai artistic. Cu
începerea sezonului recomand moderatorul
de căldură pentru cuptoare, cari le am în
vânzare pentru prețuri culante și executate
foarte cu gust.

Fac la comanda noi și provăzute cu
gravuri și desemnuri după cerere. Hotele-
rilor, cafețiilor și proprietarilor de localuri
de vară recomand filegoriile mele și scau-
nele mele de grădini fabricate proprii. Se
primește reparațiuni de mobile, politură și
vopsire de nou.

Recomandându-ne binevoitorului sprijin
al on. public din loc și din provincie, ră-
mânem cu perfectă stăină:

FLEISCHER TESTVÉREK

ARAD,

316

Colțul străzilor Deák Ferencz și Lázár Vilmos.

Apărare contra arșiței soarelui

Avem onoare a vă recomanda cu sosirea sezonului de vară

Rolurile de fereastră americane

construcția cea mai bună.

Aceste roluri, care sunt construite din lenngradl calitatea cea mai escelentă,

sunt provăzute cu mecanism automobil

sunt foarte durabile și se opresc la ori-ce înălțime.

Prețurile după mărimea ferestrelor 3'60, 5' — cor. și mai sus.

ZIMMERMANN és EISELE

LA „PAPAGALUL VERDE“ (Zöld papagály).

ARAD, Andrásy-tér és Weitzer János-utca sarkán.

Mai departe

asortiment bogat in cămăși de turiști de vară, pălării de paie, umbrele p. bărbați și femei. pentru prețuri sensațional de eftine.

La cumpărări de 10 coroane se acordă un tablou in mărime naturală de 3 coroane

243

Condițiunea principală a

FRUMȘETEI

este, ca fața și mânilă să fie fine, ear in scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

care este cu desăvirșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

In urma unei folosiri îndelungate mitesseroit supărăciost, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul HAUER LAJOS.

ARAD, Pécskai-ut.

287

Colorare de porțelan și maiolica de artă!

Boros Béni-tér 16 sz 1, em. 14.

Respectuos aduc la cunoștiņa părtinitorilor și spriginitorilor industriei de artă maghiară, că in atelierul meu de colorare indeplinesc colorări celui mai distins gust corespuņzătoare.

P. O. Public poate comanda la mine vase de prânz, de dejun, de tea etc. după ori-ce model. Pietez porțelan in mode cel mai bun executat, cu numele, monograme, pentru prețurile cele mai ieftine. Comandele se pot alege după modele gata și din cataloage ilustrate, pe care il pun ori-cărui, care il cere pe o carte postală, la dispoșiție.

Nisuința mea principală este să bine merit de încrederea și indestulirea on. public.

Primească pietări de oleu și aquarel etc.

Dau ore la domiciliu damelor iubitoare de pictură de porțelan, maiolica, ear vasele pictate de ele le ard.

Vase de porțelan, maiolica, și sticlă sparte, numai eu sunt in stare aici in Arad să le lipsesc in cuprurul meu, pentru a putea fi folositoare și mai departe.

Cu deosebită stimă:

HARTMANN PÁL.

284

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de mașine de cusut și de biciclete in Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer

288

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Clopoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Sabadság-tér 7. szám.

Nr. Telefonului 96.

Ferăria lui PÖHM és GEDEON

Arad, in colțul str. Eötvös și piața Libertății (Szabadság-tér) (Casa Rozsnyay) in localitățile foste alui Andrényi Gustáv.

Deposit bogat și provăzut cu tot felul de ruzi, figuri și cercuri de fer, plăci de cinc, fer și cupru.

Cuptoare de fer

287

Articoli de economie și căsnicie, ■■■■■■■■■■

■■■■■ instrumente p. toate ramurile industriale

Arme pistoale și cartuse.

Grinzi de fer se furnisează ieftin și prompt.

Mare deposit de cărbuni de lemn și de peatră pentru fauri

in preț foarte ieftin.

Vinzare de praf de pușcă reg. ung.